

Королькова Надія Юрївна, здобувач
навчально-наукового інституту № 4
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних
наук, провідний науковий співробітник
відділу організації науково-дослідної
роботи Національної академії внутрішніх
справ **Павленко С. О.**

АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Організована злочинність в Україні нині є одним із суттєвих чинників, що загрожує національним інтересам і національній безпеці, стабільності в державі. Процес формування її структури, розподіл сфер і територій впливу в основному завершився. Організовані групи і злочинні організації діють практично в усіх містах і більшості населених пунктів України. Значна їх частина має достатньо високий рівень структурованості, розгалуженості й в ряді випадків носить міжнародний характер.

Організовані групи і злочинні організації продовжують контролювати левову частку тіньового капіталу, протиправну діяльність, пов'язану із розкраданням бюджетних коштів, легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, організацією наркобізнесу, нелегальною міграцією тощо [1].

В аспекті організованої злочинної діяльності, відповідно до статистичної звітності правоохоронних органів України за 2008–2013 рр., [2, с. 69], можна зробити висновок, зокрема, про тенденцію до зростання за певні періоди кількості виявлених організованих груп і злочинних організацій з корумпованими зв'язками у понад два рази: від 15 у 2008 р. до 27 – 2009 р.; 29 – 2010 р.; 38 – 2011 р.; 36 – 2012 р. Їх питома вага у загальній кількості виявлених за згаданий період організованих груп і злочинних організацій в цілому по Україні збільшилась від 3,97 % у 2008 р. до 8,72 % – у 2013 р. Крім того, відповідно до статистичних даних МВС України, за 2014 р. із 135 виявлених організованих груп і злочинних організацій в цілому – 22 (16,3 %) – організованих груп і злочинних організацій з

корумпованими зв'язками [3], що значно більше у порівнянні з 2013 р. Разом з тим, у 2015 р. виявлено лише 11 організованих груп і злочинних організацій з корумпованими зв'язками, що на 37,3% менше ніж за аналогічний період 2014 р.

Водночас офіційна статистика повною мірою не відображає рівень і динаміку розповсюдження злочинів цього виду унаслідок високого рівня їх латентності, складності виявлення та документування, а також високого ступеня прихованості та можливості уникнення від відповідальності за зазначені корупційні діяння [4, с. 76].

Так, для підвищення ефективності діяльності з протидії організованій злочинності, зокрема, належного виявлення й розслідування, у деяких європейських країнах створюються спеціалізовані органи [5, с. 145].

Система правоохоронних органів США є складним конгломератом нейтралізованих (федеральних) і децентралізованих (місцевих) структур. Завдання боротьби з організованою злочинністю тією чи іншою мірою покладені на федеральні правоохоронні відомства, яких у США нараховується більше семидесяти. У складній багатосуб'єктній системі федеральних правоохоронних органів США все ж таки можна виділити кілька головних міністерств, які відіграють провідну роль у боротьбі з організованою злочинністю в країні: 1) федеральне бюро розслідувань (у діяльності сучасного ФБР пріоритетним є напрям боротьби з організованою злочинністю); 2) державна атторнейська служба (прокуратура); 3) велике журі (Велике журі складається з 23 присяжних та є органом досудового розслідування і віддання до суду, воно не розглядає кримінальні справи і не виносить обвинувальних вироків. Результатом розгляду справи Великим журі може бути або її припинення, або направлення до суду з обвинувальним висновком) [6, с. 142–144].

У Великобританії з 1 квітня 2006 р. діє Служба по боротьбі з найбільш небезпечною організованою злочинністю SOCA (Serious Organised Crime Agency), пріоритетними напрямками діяльності якої є: 1) підвищення рівня обізнаності населення про організовану злочинність; 2) збільшення обсягу повернених коштів, отриманих незаконним шляхом і числа розкритих кримінальних справ; 3) підвищення загрози для діяльності організованих злочинних угруповань у Великобританії завдяки відпрацьованим

оперативним і слідчим діям, а також впровадженню нових способів боротьби з цим явищем [7, с. 180].

В Італії, з метою посилення боротьби з організованою злочинністю, Парламент країни заснував спеціальну Генеральну Раду по боротьбі з організованою злочинністю, а також окружні управління по боротьбі з організованою злочинністю та мафією і окремо – Державне управління по боротьбі з мафією та слідче управління по боротьбі з мафією. Крім того, в складі Генеральної прокуратури Італії створено оперативно-слідче управління по боротьбі з організованою злочинністю та мафією. Таким чином, Національне управління по боротьбі з організованою злочинністю та мафією, окружне управління й оперативно-слідче управління по боротьбі з організованою злочинністю складають систему багатофункціональних, спеціалізованих оперативних, слідчих та інформаційних елементів з питань протидії організованій злочинності. Кожні шість місяців міністр внутрішніх справ доповідає парламенту про проведену роботу. Передбачено також щорічну доповідь міністра парламенту з усього комплексу проблем, пов'язаних з організованою злочинністю.

У сучасній Європі, де кордони між країнами зникають, не можна не розглядати поліцію і її повноваження в міжнародній перспективі. Проблема полягає в тому, наскільки ефективна поліція в боротьбі з формами злочинності, що усе частіше переступає через державні кордони, в тому числі з організованою злочинністю.

Тому окремої уваги заслуговує Європол – Європейська міждержавна організація поліцейного напрямку з питань протидії організованій злочинності. Вартим уваги є той факт, що Європол, зважаючи на недостатній рівень фінансування, свідомо відмовляється від жорсткої і регламентованої організаційної структури і здійснює діяльність за такими принципами: делегування відповідальності по окремих видах діяльності (зважаючи на надійність кожного співробітника); робота в команді і таким чином максимальне уникнення ієрархії (члени дирекції Європолу одночасно очолюють окремі його підрозділи, діяльність яких координують без застосування класичних керівних принципів); виконання завдань окремими співробітниками не стільки в межах їхніх безпосередніх

повноважень, скільки на основі їхніх практичних знань і навичок (свідоме уникнення формалістики) [8, с. 162–164].

Звісно, ми не можемо запозичити досвід діяльності Європола, оскільки така організація діяльності є доволі незвичною та поки що нехарактерною за своїми методами роботи для України, проте ми можемо зазначити про доцільність орієнтування України до практики Європола у сфері запобігання та боротьби зі злочинністю, особливо в аспекті майбутньої євроінтеграції нашої держави [5, с. 147].

Список використаних джерел

1. Концепція державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю : Указ Президента України від 21 жовт. 2011 р. № 1000/2011 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/14091.html>.

2. Юрченко О.М. Національне антикорупційне бюро: перспективи діяльності / О.М. Юрченко // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією : наук.-практ. журн. – К., 2014. – № 2 (33). – С. 69–73.

3. Статистичні відомості про виявлені організовані групи та злочинні організації і вчинені ними кримінальні правопорушення за період з 2008 по 2013 рр. (у таблицях) // Департамент інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України. – К. : [б.в.], 2014. – 14 с.

4. Павленко С.О. Шляхи удосконалення правового регулювання протидії особам, віднесеним до категорії «злочинців в законів» в Україні / С.О. Павленко // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – Т. 3. – Вип. 6. – С. 73–79.

5. Міняйло Н.Є. Зарубіжний досвід запобігання організованим злочинностям / Н.Є. Міняйло // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2013. – Вип. 660. – С. 144–149.

6. Верченко Л.С. Система та компетенція правоохоронних органів США, які протидіють організованим злочинностям // Право і суспільство. – 2009. – № 5. – С. 141–147.

7. Шостко О.Ю. Аналіз ефективної діяльності системи кримінальної юстиції у сфері протидії організованим злочинностям в окремих європейських країнах // Проблеми законності. – 2009. – № 1. – С. 176–185.

8. Сорочик Ю.Ю. Європол: новітні тенденції у протидії організованій злочинності // Південноукр. правничий часопис. – 2009. – № 1. – С. 162–164.